

Пошто је крајем 16. века изумрла владајућа грана династије Рјуриковића, која је управљала Русијом од 9. века, наступило је раздобље грађанских ратова и страних инвазија (шведских и пољско-литванских). Руски великаши су, уз поједине часне изузетке, уместо да енергично бране земљу, настојали да у мутним временима ућаре нешто за себе. Покушавали су да поврате ингеренције које су изгубили током политике енергичне централизације коју је спроводио Иван IV Грозни (1533–1584). То им је било важније од заштите интереса отаџбине, као и прадедовске православне вере, која се заједно са руском државом нашла под ударом западних агресора.

Но, када је већ деловало да се земља примакла ивици понора, руски народ се дигао. На све стране су ницали центри отпора иностраним освајачима и њиховим руским колаборантима. Грађани, сељаци, ситни племићи, као и по који великаш, масовно су се дизали на оружје, а моћна ослободилачка војска је готово преко ноћи настала спонтаним умрежавањем устаничких група. Руси, за које су енглески писци на прелазу из 16. у 17. век малициозно писали да су рођени робови (нпр. Филип Сидни у поеми *Астрофел и Стела*), показали су високу грађанску свест и испољили самопрегорно пожртвовање. Сложно, без државне потпоре – за коју су зли језици тврдили да им је неопходна да би ишта урадили – са много способности за самоорганизовање, иступили су у критичном моменту, тек координирани и мотивисани од стране лидера различитог социјалног порекла, као што су били трговац Кузма Минин (крај 16. в. – 1616.) и кнез Дмитриј Пожарски (1578–1642).

Москва је, с изузетком Кремља, у коме је још неколико дана одолевао пољски гарнизон, ослобођена 22. октобара по јулијанском, односно 4. новембра по грегоријанском календару, 1612. године. Пошто је независност Русије консолидована, указом цара Алексеја (1629–1676), из новоустоличене династије Романов, тај дан је 1649. године проглашен за државни празник,

Дан народног јединства

– симбол слоге међу Русима и њихове оданости отаџбини. У питању је био велики празник, који се помпезно обележавао све до 1917. године, када су комунисти дошли на власт, и прокламовали да историја почиње од њих. Наредних, готово осам деценија, најзначајнији празник Русије (односно Совјетског Савеза) биће 7. новембар тј. 25. октобар по старом календару, дан када је започео бољшевички преврат.

Урушавање комунистичког система, и нажалост са њим и СССР-а, наследника Руског царства, донео је промене и у вези са државним празницима. Додуше, ни приближно онолико радикалне колике су биле промене на другим пољима (на несрећу, често

непромишљене и спровођене наврат-нанос, уместо еволутивно, како би корист била већа од штете). Дан када је избила Октобарска револуција, и даље је празнован, само је преименован у *празник сагласности и помирења*. У име националног јединства, лоше је требало да буде опроштено, ако не и заборављено, а бољшевичка традиција, на нови начин стилизована, као један од елемената, укомпонована у темеље обновљене руске државе.

Међутим, све то је рађено неспретно. У временима када је већи део руског народа убрзаним темпом сиромашео, мањина се лихварски богатила, а држава се нашла скоро на коленима, суочена са настојањима лажних западних пријатеља да је претворе у колонију, илузорно је било промовисати сагласност и помирење. О истинској националној сагласности и помирењу, могла је оправдано да говори руска држава, односно њен врх, тек онда када се усправила и почела да води рачуна о свом народу. И она је то учинила. Наравно, другачије него што је то било случај са Јељциновом Русијом. Уместо трулих компромиса, тражена су сложена, али одржива и плодотворна решења.

Владимир Путин је у кратком року успео да Русија поврати самопоуздање и да, на основама које су у складу са новонасталим околностима, оживи идеја јединства сверуског (односно постсовјетског) простора. С друге стране, отпочет је процес хармонизације руског друштва, на темељу стварања консензуса око виталних унутрашњих и спољних националних интереса. У том духу поново је прихваћен празник који је слављен од средине 17. века, а укинута онај напречац уведен 1917. године (средином деведесетих само преименован). То се десило 2005. године, када је већина посланика Думе подржала иницијативу да се изнова празнује Дан народног јединства.

Заговорници таквог решења, у свом обраћању јавности и Скупштини, рекли су да 7. новембар, дан избијања Октобарске револуције тј. трагичне поделе Русије, не може да се сматра даном помирења и сагласности. И били су у праву. Бољшевици су нелегално раскомадали руску државу, и штавише – исто као и „наши“ титоисти када се ради о Србима – у духу накарадног етничког инжењеринга, административно-пропагандним мерама започели процес разбијања руског етничког простора. Мотивисани жељом да све и свашта еманципују – противно чињеници да нигде и никада раније владајуће гарнитуре нису настојале да осакате свој народ већ су се напротив трудиле да, макар и себично, његову моћ и обим увећају – комунисти су прогласили некадашње три гране руске нације (Великорусе, Белорусе и Малорусе тј. Украјинце), засебним народима.

Отуда, по страну сада бројни бољшевички злочини, дан када је започео тај процес, не може се сматрати, а камоли у национално свесној Русији празновати, као Дан

сагласности и помирења. Опет, дан када је Русија, снагом и слогом њеног народа, ослобођена иностраних завојевача, нормално је да буде национални празник. И ту се не ради о величању царске традиције, или омаловажавању људи који су искрено, ма колико то било злоупотребљено или испало јалово, желели да граде хуманије друштво, већ о државотворној логици. Русија уважава оно што је допринело њеној моћи, и што сада може да буде корисно за националну кохезију и виталност. У том духу, без оптерећивања идеологијом, односи се и према совјетском наслеђу.

Бољшевици су разбили Руску империју и посејали семе које је после седам деценија довело до распада његове црвене федералне наследнице. Међутим, неоспорна је чињеница да је СССР постепено постао моћна држава, са којом је по међународном значају царска Русија могла да се пореди само у неким кратким раздобљима (нпр. после победе над Наполеоновом Француском), а коју су Руси искрено доживљавали као своју (слично као и Срби, додуше са мање основа, СФРЈ). Чињеница је и да многи матични народи бивших совјетских република, исто као и Руси, данас жале због нестанка заједничке државе, са којом су се поносно поистовећивали, док су данас грађани слабих државица. Стога, обнављању руске премоћи на великом делу постсовјетског простора, погодује плима совјетске носталгије. Позитиван однос према СССР-у користан је и за јачање националног поноса Руса. О свему томе се у Москви води рачуна.

Ствари исто стоје и са Великим отаџбинским ратом. Без обзира на идеолошки државни контекст, неспорно је да је руски народ, заједно са другим народима Совјетског Савеза, сломио кичму нацистичкој немани, и омогућио да словенски народи и даље живе на истоку Европе, а не да њихови остаци, у својству робова припадника „више“ германске расе, тек битишу у забаченим крајевима Сибира, каква им је судбина била намењена. Зато се петокрака, када се ради о Русима, без обзира на све бољшевичке страхоте, ипак издигла изнад пуког идеолошког обележја. Она је, додуше сада више не црвена већ обојена у боје руске заставе, с правом симбол натчовечанске борбе руског народа и велике победе која је њему, као и многим другим нацијама, обезбедила право на живот.

Модерна Русија не болује од филија и фобија. Она прагматично и вешто, без претеривања, у хармоничну целину, спаја све оно што је корисно за јачање руске државе и народа. Отуда, не треба да нас чуди што на руским авионима или официрским шапкама заједно стоје звезда и двоглави царски орао, или што је музичка подлога химне Руске Федерације истоветна совјетској, само су речи нове. Као и што се, с друге стране, без глорификовања царске Русије, критички сагледава све оно што су Бољшевици учинили негативно по јединство руског етничког и државног простора. И то на начин који не би требало да повреди људе који су себе искрено, заслепљени илузијама, уложили у комунистички пројекат, као ни њихове потомке.

Када ствари тако стоје, Русија с пуним правом, а не тек ради јефтиних политичких рачуна владајуће елите, има основа да слави Дан народног јединства. А ми Срби би требало, поучени и тиме, да сагледамо нашу новију прошлост и да према њој прагматично заузмемо став. Једна ствар је то што су титоисти систематски уситњавали српски национални простор, а друга је факат да су велику већину припадника партизанских јединица чинили обманути Срби који су се, углавном бежећи од усташке каме, борили за голе животе. Ми треба да будемо поносни на то што смо имали два значајна антифашистичка покрета, без обзира што је један од њих предводио према нашем народу непријатељски настројен Хрват, Јосип Броз Тито, и да нађемо модел који ће нам омогућити да на надидеолошким основама наслеђе наше ослободилачке борбе у Другом светско рату ставимо у функцију оснаживања сопствене државе и њеног међународног престижа. Уосталом, зашто другима, и то по правилу онима који су углавном били немачки савезници, да дајемо да се ките перјем наше победе? И да се позивају на нашу антифашистичку традицију, док промовишу интересе својих новопечених држава, насталих на основу етничког чишћења, па и геноцида извршеног над српским народом.

Не смемо да допустимо да нашу борбу за националне интересе засене поделе произашле из прошлости. Ја имам симпатије за Равногорски покрет, неке друге су драги партизани. Шта год мислили о тим покретима, и колико год прошлост изазивала наше емоције, за Србију и српски народ све то није од примарног значаја. И поклоници НОП-а, као и поштоваоци лика и дела Драже Михаиловића, могу да буду одане патриоте, којима је стало до заштите територијалног интегритета Србије, опстанка Републике Српске, очувања српског историјског карактера Црне Горе, и заштите националних права Срба расутих широм региона. Једна ствар је зашта се вођство тих покрета залагало у прошлости, а друго су сентименти које људе из неких разлога за њих данас везују. С друге стране, НАТО четници тј. заточеници прошлих времена, који не увиђају да Америка није никакав расадник демократије, већ бескрупулозна колонијална империја (или имају интерес да то превиде), као и, некада на другој страни, баштиници титоистичког антисрпства, заговорници су свођења Србије на ниво квислиншке периферије евроатлантског блока, односно цементирања неповољног „решења“ српског националног питања произишлог из серије америчких агресија против Српске Крајне, Републике Српске и Србије, током деведесетих година прошлог века.

* * *

Зато, наш однос према прошлости не сме да буде препрека за наше конструктивно решавање проблема из садашњости. И то сложено са онима који о прошлости мисле

Дан руског јединства – поуке за Србе

Пише: Драгомир Анђелковић
среда, 04 новембар 2009 21:41

другачије од нас, али су им интереси Србије и српског народа на срцу. За тако нешто треба да нам буде инспиративан руски однос према новијој прошлости, и у том контексту и празновањем Дана народног јединства. А не да останемо стерилно оптерећени поделама наших дедова и емоцијама у односу на оно што треба да буде предмет хладне историјске анализе, и да ради тога сматрамо себи политички ближим оне који сада суштински раде против интереса наше земље и нашег народа, од оних који, с друге стране идеолошко-емотивне баријере, искрено о њима воде рачуна.